

Санковська М. П.

студентка,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Алексєєвська Г. С.

доктор філософії, доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-483-5-32>

These were prepared within the research project: “Socioeconomic impact of the COVID-19 pandemic and Russia’s full-scale invasion on the development of EU and Ukraine: fostering research collaborations through establishing of a digital knowledge exchange platform”

This project has received funding
from the European Union’s Horizon 2020
Research and Innovation programme
under Grant Agreement no. 871072

eurizon
European network
for developing new horizons for RIs

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Світова економіка переживає процес фрагментації, що кидає глибокий виклик і перебудовує поточний процес глобалізації. Зростаюча економічна міць і геополітичний вплив так званих економік, що розвиваються, кидає виклик глобальному економічному становищу. Одним з факторів цієї мозаїки несподіваних економічних і геополітичних наслідків санкцій проти Росії став дедалі гучніший заклик до зменшення ролі долара США у світовій торгівлі та фінансових операціях.

Введення економічних санкцій проти Росії, внаслідок російсько-українського конфлікту, спричинило низку несподіваних економічних та геополітичних наслідків, таких як посилення співпраці Росії та Китаю, а також фрагментація глобальних економічних альянсів, де низка країн відмовилася йти разом із західними країнами у запровадженні економічних санкцій проти Росії.

Низка країн не підтримала санкції проти Росії. Була складена нова геоекономічна та геополітична карта альянсів, що демонструє поступовий занепад політичного і економічного лідерства західних країн на багатьох континентах світу.

В останні десятиліття домінування і контроль над фінансовими каналами, такими як SWIFT, ще більше зміцнили панівну роль долара США. Пропонуючи економіці США ряд неprecedентних вигод, так званий «надмірний привілей». Очевидно, що будь-яка валюта, яка має намір витіснити долар США, повинна мати такі чотири впливи на світову економіку: 1) глобальні фінансові ринки, 2) міжнародні торговельні платежі і надходження, 3) державна іноземна валюта і 4) приватна іноземна валюта.

Витіснення західних економік як епіцентру світової економіки, зростаючий економічний і геополітичний вплив країн BRICS та інших країн з економіками, що розвиваються, поступово загрожують пануванню долара США. Наразі, долар США все ще залишається провідною валютою світу, однак світова економіка стала більш складною, багатополлярною за своєю природою, що призвело до природної конкуренції між валютами країн, що розвиваються, такими як китайський юань і долар США [1, с. 794].

Поява цифрових валют Центрального банку та нових креативних фінансових систем і шляхів створює складне глобальне середовище для США у ролі постійного лідера.

Однією з причин дедоларизації є дедалі частіше використання долара США як економічної зброї. Наприклад, частка долара знизилася з 73% у 2001 році до 55% у 2020 році, а з 2022 року вона скоротилася до 47%. Очевидно, що процес дедоларизації відбувається набагато швидшими темпами, ніж у попереднє десятиліття.

До долара США може приєднатися ряд валют на світових ринках, слідуючи багатополлярності сучасної світової економіки. Іншими словами, ми можемо вступити у світ «валютної багатополлярності» або «режиму мультирезервної валюти», де долар США буде частиною групи плаваючих валют. Таким чином, долар США відіграватиме регіональну роль, як і інші валюти, такі як китайський юань, який домінує на ринках Азії, Африки та Латинської Америки, а також євро, який відіграє провідну роль як на європейському, так і на африканському ринках. Інші валюти, що розвиваються, такі як рубль і рупія, також можуть почати відігравати більшу роль на своїх регіональних ринках [3, с. 4].

Потенційно, китайський юань може стати наступним претендентом на багатополлярність валюти. Однак Китаю не вистачає розвиненої фінансової інфраструктури, і тиск, що виникає через внутрішні процентні ставки Китаю та його політику обмінного курсу, може призвести до нестабільності фінансового ринку. Повна конвертація китайської валюти

стикається з додатковими перешкодами, такими як торговий протекціонізм, контроль за рухом капіталу та відсутність складних внутрішніх фінансових ринків.

Нещодавні зусилля Китаю та його торговельних партнерів, таких як Росія, Бразилія, Саудівська Аравія та інші, щодо участі в угодах про валютний своп стикаються з реальністю, що участь цих країн у загальній торгівлі Китаю все ще невелика порівняно з такими країнами, як США, ЄС та Японія. На США, ЄС та Японію припадає понад 30% загального експорту Китаю у 2022 році. Така висока частка західних країн у загальному експорті Китаю накладає обмеження на прагнення Китаю відокремитися від західних економік і змушує Китай все ще покладатися на долар США та євро як і раніше на значну частку своєї загальної торгівлі [1, с. 795].

Один з основних драйверів тренду деглобалізації пов'язаний із введенням економічних санкцій як проти Росії, так і проти Китаю. Перетворення долара США та євро на зброю змусило країни по всьому світу переглянути свою залежність від американської валюти.

Росія стала об'єктом масштабних економічних санкцій західних країн після вторгнення в Україну у 2014 році. Російсько-український конфлікт 2022 року породив новий виток економічних санкцій західних країн проти Росії. Саміт G7 2023 року посилив і розширив масштаби та глибину санкцій західних країн проти Росії. Західні країни наклали санкції на експорт до Росії на суму близько 44 мільярдів євро та наклали санкції на імпорт з Росії на суму близько 91 мільярда євро.

Протягом останнього десятиліття США посилили економічні санкції проти Китаю. У 2023 році зростаюча підтримка США регіону Тайвань призвела до ескалації напруженості між двома країнами. Крім того, підтримка Китаєм Росії, обхід економічних санкцій західних країн проти Росії погіршили дипломатичний та економічний клімат між двома країнами.

З 2014 року Росія займається відокремленням від долара США, дотримуючись чіткої стратегії дедоларизації. Росія розпочала свої зусилля з дедоларизації за трьома основними напрямками дій: 1) Центральний банк Росії скоротив свої запаси в доларах США; 2) Росія відмовилася від торгівлі з використанням доларів США; 3) Росія розробила власну альтернативу SWIFT – «Систему передачі фінансових повідомлень» (SPFS), власну російську систему електронних платежів «Мир» [1, с. 798].

Китай розпочав власні зусилля з дедоларизації протягом більш ніж десяти років. Китай створив торгові центри в юанях в Європі та в Азії. Він також зміг додати юань до портфеля міжнародних валют МВФ. Крім того, Китай також співпрацює з бельгійською компанією SWIFT у партнерстві з власним Народним банком Китаю (НБК) з метою розширення ролі юаня в глобальній платіжній системі та інфраструктурі. Китай має намір зробити свій Центральний банк першим у світі центральним банком, який випустить цифрову валюту – цифровий юань.

Країни БРІКС беруть на себе лідерство у боротьбі з долларом США. Загалом ВВП країн БРІКС як частка світового ВВП у 2022 році становив 31,6% проти частки ВВП країн G7 у 30,4%. Європейські економіки переживають низькі темпи економічного зростання, такі як Франція та Італія, і навіть рецесію, як у випадку з Німеччиною.

У рамках цієї тенденції дедоларизації торгівля місцевими валютами (LCT), або транскордонна торгівля в місцевій валюті, набирає обертів і популярності в усьому світі. Близько 60 країн з усього світу в даний час вдаються до використання юанів замість доларів США [1, с. 801].

Література:

1. Gouvea R. Gutierrez M. De-Dollarization: The Harbinger of a New Globalization Architecture? *Theoretical Economics Letters*. 2023. Vol. 13, No 5. P. 791–807. DOI: <https://doi.org/10.4236/tel.2023.134046>
2. Fernando de Paula L. Prates D. Fritz B. The metamorphosis of external vulnerability from ‘original sin’ to ‘original sin redux’: Currency hierarchy and financial globalization in emerging economies. *Review of International Political Economy*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1080/09692290.2024.2370340>
3. Obstfeld M. Two challenges from globalization. *Journal of International Money and Finance*. 2021. Vol. 110. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jimonfin.2021.102408>